

Pracovná sila otorinolaryngológov (ORL) na Slovensku a v Európe

Pravdepodobne nikdy nedospejeme k údaju o optimálnom počte ORL na Slovensku. Je to dané tým, že v Európe sú rôzne systémy zdravotnej starostlivosti a tým aj rôzny počet špecialistov. Naše tradície pochádzajú z Rakúsko-Uhorska, (založenie zdravotných poisťovní), a preto počet špecialistov v tomto regióne sa vždy bude líšiť od počtu špecialistov v anglo-saskom a frankofónnom priestore. Účelom tohto textu nie je navrhnúť zmeny, ale zmapovať, ako to u nás v súčasnosti vyzerá.

Najskôr na ilustráciu niekoľko čísel z Európy

	Inhabitants (Mill.)	ENT Specialists	ENT/Inhabitants	Trainees
Austria	8.440.465	637	1:13.000	65
Belgium	10.951.266	701	1:16.000	81
Denmark	5.475.791	317	1:17.000	80
Finland	5.404.956	333	1:16.000	52/75
France	65.447.374	2.800	1:23.000	260
Germany	81.859.000	5.340	1:15.000	
Greece	10.787.690	1.400	1:8.000	221
Italy	60.626.442	2450	1:25.000	350
Ireland	4.581.269	53	1:86.000	25
Luxembourg	511.840	33	1:16.000	5
Netherlands	16.696.000	548	1:30.000	118
Portugal	10.637.000	591	1:18.000	58
Spain	47.190.493	3.000	1:16.000	280
Sweden	9.476.105	594	1:16.000	147

United Kingdom	61.792.000	724 +SAS* 200= 924	1:85.0001:67.000	344
Cyprus	1.120.489	54	1:21.000	3
Czech Republic	10.532.770	865	1:12.000	84
Estonia	1.294.236	96	1:13.000	5
Hungary	10.005.000	652	1:15.000	35
Latvia	2.245.800	150	1:15.000	7
Lithuania	3.187.659	237	1:13.000	22
Malta	419.000	7 (2 retired)	1:60.000	4
Poland	38.501.000	1.800	1:21.000	120
Slovakia	5.404.322	476	1:11.000	100
Slovenia	2.057.660	68	1:30.000	22

Z tabuľky je zjavné nerovnomerné rozdelenie počtu ORL na počet obyvateľov naprieč Európou. Po aktualizácii našich čísel sa na Slovensku pohybujeme niekde na úrovni Rakúska.

Otorinolaryngológovia na Slovensku

Na Slovensku máme dva typy ORL lekárov ambulantných a oddielenských. Je pravda že veľmi malá časť ambulantných (čo je synonymum pre neštátnych) vykonáva chirurgické výkony v zariadeniach JDCH a tiež časť oddielenských vykonáva ambulantnú činnosť, resp. chirurgické výkony pre JDCH. Presnú hranicu medzi nimi sa nedá určiť, ale to je aj zámer špecializačného štúdia pripraviť špecialistov pre obe činnosti a dospieť k lekárom ktorí budú poskytovať obe formy starostlivosti.

V súčasnosti máme na Slovensku aktívnych 397,8 otorinolaryngológov s nejakým stupňom vzdelania. Nevieme odlíšiť, koľkí majú starú prvú atestáciu, ktorá sa v súčasnosti nepovažuje za ukončené vzdelanie. Počet 476, ktorý sa vyskytuje v údajoch európskej štatistiky vyjadruje počet členov SSO a teda je veľmi nepresný, navýšený o logopédov a neatestovaných orl, členov SSO.

V nemocniciach na ORL oddeleniach pracuje 180 lekárov, z nich je 106 ORL špecialistov. Pomerne presne to koreluje s údajom, ktorý sme získali z akreditovaných pracovísk, ktoré majú v špecializačnej príprave 75 lekárov.

Na pracoviskách JDCH pracuje 37,4 lekárov

V ambulanciách pracuje 254,4 lekárov

Z tohto možno usudzovať, že 2/3 špecialistov pracuje v ambulanciách a väčšina týchto lekárov nevykonáva chirurgickú činnosť. Tieto čísla vyjadrujú, že dnes máme na Slovensku 1 ORL na 13.500 obyvateľov.

Na Slovensku máme dnes 21 ORL oddelení, a navyše špecializované pracoviská: 2 detské ORL a jedno foniatrické. Tento počet by sa mohol zdať racionálne znížený voči počtu 45, ktoré sme mali po roku 1989. Týchto 21 orl oddelení je však dnes doplnených o 27 pracovísk JDCH, čiže možno povedať, že počet pracovísk, poskytujúcich chirurgickú ORL liečbu je dne vyšší, ako bol tesne po roku 1989.

Problémom pracovnej sily v slovenskej ORL nie je nedostatok lekárov, tých máme dostatok, ba i navyše. Problémom je nerovnomerná distribúcia po Slovensku. Darmo budeme plakať, že lekárov máme v dôchodkovom veku, že ich nemá kto nahradiť, že sú oblasti, kde nevieme poskytnúť orl starostlivosť. Jednoznačne platí, že ORL lekárov máme dostatok, vychováваме primeraný počet špecialistov na obmenu prirodzeného úbytku špecialistov. Avšak výchova ďalších otorinolaryngológov znamená, že noví pribudnú najmä v Bratislave, Košiciach a ďalších väčších mestách a problém Oravy, Gemera, juhu Slovenska, Kopaníc, Kysúc sa zmení iba málo, ak vôbec. Na Slovensku sme si neosvojili sťahovanie za prácou. Domov, vzťahy, byť, dom majú v našich myšliach väčšiu hodnotu ako práca. V ostatnej Európe je to naopak, domov si vybudujem tam, kde nájdem prácu.

Rozvrstvenie pracovísk a otorinolaryngológov v jednotlivých krajoch

Kraj	Počet obyv.	Počet lekárov v ORL	Počet ORL špec.	Počet odd.	Počet JDCH	Pomer obyvateľ./ORL
Prešovský	814.527	58,4	46,4	3	2	17.554
Košický	792.991	91,8	74,8	4	5	10.601
Žilinský	690.121	66,98	57,98	2	4	11.903
Trenčiansky	599.857	41	35	2	6	17.138
Banskobystrický	656.813	45,9	38,9	3	2	16.885

Nitriansky	706.375	39	31	2	3	22.786
Trnavský	551.000		37	2	3	14.891
Bratislavský	628.686	94,5	77,5	5	4	8.112

Špecializačná príprava z ORL

Špecializačnú prípravu z ORL poskytujú 4 akreditované pracoviská: LFUK Bratislava, LFUPJŠ Košice, JLFUK Martin a SZU Bratislava s klinickou bázou v Ružomberku. V súčasnosti je zaradených do špecializačného štúdia ORL 75 lekárov v rôznom stupni vzdelávania:

LFUK Bratislava 18

LFUPJŠ Košice 30

JLFUK Martin 11

SZU Bratislava/Ružomberok 16

Od roku 2012 na Slovensko ukončilo špecializačné štúdium 22 lekárov.

Z týchto čísel vyplýva, že záujem o odbor je primeraný, počet graduovaných špecialistov za kalendárny rok je adekvátny a stabilizovaný. Z daných 22 atestantov iba jeden pracuje v ambulantnom sektore. Dá sa povedať, že ORL lekári vstupujú do neštátneho sektoru až v neskoršom profesionálnom veku.

Záverom možno povedať, že počet otorinolaryngológov na Slovensku odpovedá nášmu geografickému priestoru a počtu orl v susedných krajinách. Počet lekárov zaradených do špecializačného štúdia zaisťuje primeranú budúcnosť otorinolaryngologickej pracovnej sily na Slovensku. Zmena štruktúry pracovnej sily (viac orl lekárov zaradiť do chirurgickej aktivity, ambulovanie ORL chirurgov, zníženie počtu otorinolaryngológov v krajine) v súčasnosti neumožňuje platná legislatíva a zásady zdravotných poisťovní.

Milan Profant a krajskí odborníci